

RUTA SEPETYSOVÁ

AUTORKA MEZINÁRODNÍHO BESTSELLERU
V ŠEDÝCH TÓNECH

sůl moře

COO
BOO

Sůl moře

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cooboo.cz
www.albatrosmedia.cz

Ruta Sepetysová

Sůl moře – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

COO
BOO

RUTA
SEPETYSOVÁ

sůl moře

COO
BOO

Přeložil Petr Eliáš

Translation © Petr Eliáš, 2016

Text copyright © 2016 by Ruta Sepetys

Map illustrations copyright © 2016 by Katarina Damkoehler

All rights reserved including the right of reproduction in whole or in part in any form. This edition published by arrangement with Philomel Books, an imprint of Penguin Young Readers Group, a division of Penguin Random House LLC

ISBN tištěné verze 978-80-7661-294-5

ISBN e-knihy 978-80-7661-511-3 (1. zveřejnění, 2022) (ePDF)

Mému otci.
Mému hrdinovi.

*My, kteří jsme přežili, nejsme ti praví svědkové.
Jedinými majiteli nevýslovné pravdy jsou ti utopení,
mrtví a zmizelí.*

Primo Levi

joana

Vina je lovec.

Mé vědomí se mi vysmívalo a osopovalo se na mě jako nedůtklivé děcko.

Je to všechno tvoje vina, šeptal ten hlas.

Zrychlila jsem krok a dohonila skupinku. Němci nás vodili mimo polní cesty, když nás našli. Cesty byly vyhrazeny armádě. Tou dobou ještě nebyly vydány příkazy k evakuaci a každý, koho chytili na útěku z Východního Pruska, dostal cejch dezertéra. Ale co na tom? Já dezertovala už před čtyřmi lety, když jsem utekla z Litvy.

Litva.

Odešla jsem v roce 1941. Co se tam dělo teď? Byly ty strašlivé věci šeptané na ulicích pravda?

Došli jsme k pahrbku u cesty. Chlapeček přede mnou zakňoural a ukázal na něj. Přidal se k nám před dvěma dny, vyšel tehdy sám z lesa a beze slova se k nám připojil.

„Ahoj maličký. Kolik je ti let?“ zeptala jsem se ho tehdy.

„Šest,“ odpověděl.

„A s kým tu jsi?“

Odmlčel se a sklopil hlavu. „S babičkou.“

Obrátila jsem se k lesu, jestli se babička náhodou neobjeví taky. „A kdepak ji máš?“ starala jsem se.

Zbloudilý kluk se na mě podíval bledýma, vykulenýma očima. „Nevzbudila se.“

A tak šel ten chlapeček s námi, často pár kroků vpředu nebo

naopak vzadu. Teď se zarazil a ukazoval na hromádku tmavé vlny pod sněhovou pusinkou.

Mávla jsem na ostatní, a když všichni došli až ke mně, rozběhla jsem se k zasněžené kupě. Vítr zvedl vrstvu ledových vloček a odhalil mrtvolně modrou tvář ženy, které nejspíš ještě nebylo ani třicet. Ústa i oči měla dokořán, znehybnělé strachy. Prohledala jsem jí zmrzlé kapsy, ale už je někdo šacoval přede mnou. V podšívce kabátu jsem našla její doklady. Nacpala jsem si je pod kabát s tím, že je později předám Červenému křížu, a odtáhla jsem její tělo ze silnice do pole. Byla mrtvá, zmrzlá na kost, ale pomyšlení na to, jak se přes ni převalí tanky, jsem zkrátka nesnesla.

Doběhla jsem na silnici ke skupině. Zbloudilý chlapec stál uprostřed cesty a všude kolem něj se k zemi snášel sních.

„Taky se nezbudila?“ špitl.

Zavrtěla jsem hlavou a vzala jsem ho za ruku v palcové rukavici.

A pak jsme to oba z dálky zaslechli.

Prásk.

florian

Osud je lovec.

V roji nad námi bzučely motory. Říkalo se jim *Der Schwarze Tod*, Černá smrt. Schoval jsem se mezi stromy. Letadla nebylo vidět, ale cítil jsem je. Blízko. Lapen tmou před sebou i za sebou jsem zvažoval možnosti. Zaduněl výbuch a smrt se připlížila blíž a sápala se po mně prsty z kouře.

Rozběhl jsem se.

Mé nohy se líně vlekly, jen v duchu jsem se řítit kupředu. Přinutil jsem je k pohybu, ale mé vědomí mi viselo na kotníčích a vší silou je poutalo k zemi.

„Jsi nadaný mladík, Floriane.“ To mi řekla matka.

„Jsi Prus. Rozhoduj se sám za sebe, synu,“ nabádal mě otec.

Schválil by má rozhodnutí, nepokáral by mě za tajemství, která teď vláčím přes rameno? Měla by mě matka uprostřed války Hitlera se Stalinem za nadaného, nebo za zločince?

Sověti by mě zabili. Ale předtím by mě mučili – jak? Nacisté by mě taky zabili, ale jen kdyby odhalili můj plán. Jak dlouho bych ho utajil? Ty otázky mě hnaly vpřed skrz studený les, mezi větvemi. Jednu ruku jsem si vrazil v bok, druhou jsem sevřel pistolí. S každým nádechem a krokem se ve mně vzedmula bolest a z rozšklebené rány mi vytryskla vlahá krev.

Hluk motorů utichal. Byl jsem na útěku několik dní a mysl mi podklesávala stejně jako slabé nohy. Unavení a zmožení padali lovcí za kořist. Musel jsem si odpočinout. Bolest mě zpomalila, takže jsem jen klusal a nakonec i šel. V hustém větroví

jsem zahlédl haluze skrývající starý sklep na brambory. Vskočil
jsem dovnitř.

Prásk.

emilia

Hanba je lovec.

Na chvílku jsem si odpočinula. Chvilku jsem přece měla, ne? Posunula jsem se po studené tvrdé podlaze jeskyně dozadu. Zem se zachvěla. Vojáci byli blízko. Potřebovala jsem jít dál, ale byla jsem strašlivě utahaná. Byl to dobrý nápad, zakrýt vchod do sklepa v lese větvemi. Nebo ne? Takhle daleko z cesty přece nikdo nesejde. Nebo ano?

Přetáhla jsem si růžovou vlněnou čepici přes uši a pevněji se zachumlala do kabátu. Ostré zuby lednového vzduchu prokously všechny vrstvy, co jsem na sobě měla, a že jich nebylo málo. V prstech jsem ztratila cit. Když jsem otočila hlavu, trhaly se mi kousky vlasů, přimrzlé k límcí. A tak jsem myslela na srpen.

Víčka se mi zavřela.

A pak se zase otevřela.

Byl tu ruský voják.

Naklonil se nade mě, posvítíl si a šfouchl mě pistolí do ramene.

Vyskočila jsem a horečně se sápala dozadu.

„*Fräulein*.“ Zazubil se, rád, že jsem naživu. „*Komme, Fräulein*. Kolik ti je let?“

„Patnáct,“ špitla jsem. „Prosím, já nejsem Němka. *Nicht Deutsche*.“

Neposlouchal, nerozuměl nebo nedbal. Namířil na mě pistolí a škulbl mě za kotník. „Ššš, *Fräulein*.“ Ústí hlavně mi zasadil pod bradu.

Prosila jsem. Sepjala jsem ruce na břicho a žadonila jsem.
Přiblížil se ke mně.
Ne. To nedopustím. Obrátila jsem hlavu. „Zastřel mě, vojáku.
Prosím.“
Prásk.

alfred

Strach je lovec.

*Ale my stateční vojáci strach stíráme ladným pohybem zá-
pěstí. Smějeme se mu do obličeje, jako oblázek ho kopeme ulicí.
Ano, Hannelore, tyto dopisy si ponejprv uspořádávám v duchu,
neboť své muže nemohu opustit vždy, když na Tebe pomyslím.*

*Byla bys na Alfreda Fricka, námořníka a svého bdělého chlap-
ce pyšná. Dnes jsem zachránil mladou ženu před pádem do
moře. Vlastně o nic nešlo, ale byla mi tolik vděčná, že se ke mně
přimkla a nechtěla mě pustit.*

*„Děkuji vám, námořníku.“ Její vlahý šepot mi ještě dlouho
dozníval v uších. Byla docela hezká a voněla po čerstvých vej-
cích, ovšem takových vděčných a pohledných holek jsem po-
tkal mnoho. Ale kdepak, nic se neboj. Tebe i Tvůj červený svetřík
mám na mysli nejčastěji. Ach, s jakou láskou, jak ustavičně
vzpomínám na svou Hannelore a dny v červeném svetru.*

*Jsem rád, že tu nejsi a nevidíš, co se tu děje. Tvé přesladké
srdce by neuneslo zrádné okolnosti v přístavu Gotenhafen.
Právě v tomto okamžiku střežím nebezpečné výbušniny. Dobře
sloužím Německu. Je mi teprve sedmnáct, leč hrdinství mám
v sobě víc než někteří dvakrát starší. Proslýchá se, že dostanu
medaili, ale já se soustředím jen na boj za Führera a nemám
čas přijímat metály. Metály jsou pro mrtvé, řekl jsem jim.
Dokud jsme naživu, musíme bojovat!*

*Ano, Hannelore, celému Německu dokážu, že jsem uvnitř
opravdu hrdina.*

Prásk.

Nechal jsem dopis, který jsem v duchu sepišoval, být a přidřep jsem si do magacínu v naději, že mě nikdo nenajde. Ven se mi ani trochu nechtělo.

florian

Stál jsem ve sklípku uprostřed lesa, pistoli namířenou na mrtvého Rusa. Temeno hlavy mu odskočilo od zbytku lebky. Svalil jsem ho z té ženy dolů.

Nebyla to žena, ale holka v růžové vlněné čepici. A omdlela.

Prošacoval jsem Rusa a ze zmrzlých kapes mu vytahal cigarety, lahev, velkou klobásu zabalenou v papíře, pistoli a municí. Na každé ruce měl dvoje hodinky, trofeje posbírané od svých obětí. Těch jsem se ani nedotkl.

Dřepł jsem si, zalezł dál do kouta a hledal jídlo, ale nikde ani drobeček. Zásobníky jsem naskládal do batohu, opatrně, abych neporušil krabičku zabalenou v plátně. Ta krabička. Jak mohlo něco tak drobného ukrývat takovou moc? Válčilo se však i pro mnohem titěrnější důvody. Vážně jsem byl ochoten pro ten svůj zemřít? Zahryzl jsem se do vyschlé klobásy a vyčutnával sliny, jež mi vytryskly do úst.

Země se mírně zachvěla.

Tenhle Rusák nebyl sám. Přijdou další. Musel jsem pryč.

Odzátkoval jsem lahev a přičichl k ní. Vodka. Rozepnul jsem si kabát a pak i košili a alkoholem si polil bok. Bolest se ozvala s takovou intenzitou, až se mi zablýsklo před očima. Mé rozervané maso se bránilo, kroutilo se a tepalo. Nadechl jsem se, zadusil v sobě výkřik a zmučil šrám zbytkem alkoholu.

Dívka sebou v hlíně zavrtěla. Prudce ucukla hlavou od mrtvého Rusa. Pátravě si prohlížela pistoli u mých nohou a lahev v mé ruce. Pak se posadila a zamrkala. Růžová čepice se jí

svezla z hlavy a neslyšně dopadla na zem. Kabát měla na boku
pocákaný krví. Sáhla do kapsy.

Zahodil jsem čutoru a popadl pistoli.

Otevřela ústa a promluvila.

Polsky.

emilia

Ruský voják na mě zíral s otevřenou pusou a prázdnýma očima.
Byl mrtvý.

Co se stalo?

V koutě dřepěl mladý muž v civilu. Kabát i košili měl rozeprnuté, kůži zakrvácenou a zhmožděnou do fialova. V ruce držel pistoli. Chce mě snad zastřelit? Ne, zabil toho Rusáka. Zachránil mě.

„Není vám nic?“ zeptala jsem se a sotva jsem přitom poznávala vlastní hlas. Když mě uslyšel, zašklebil se.

Byl to Němec.

Já Polka.

Nebude se mnou chtít nic mít. Adolf Hitler vyhlásil, že Poláci jsou podřadný národ. Chtěl s námi skoncovat, aby si Němci na naší půdě mohli vybudovat svou říši. Hitler tvrdil, že Němci jsou nadřazení a s Poláky nehodlají žít. Nebyli jsme poněmčitelní. Naše zem ovšem ano.

Vytáhla jsem z kapsy bramboru a nabídla mu ji. „Děkuji.“

Hlína mírně zapulsovala. Kolik uběhlo času? „Musíme jít,“ řekla jsem mu.

Pokoušela jsem se o co nejlepší němčinu. V duchu mi plynuly bezvadné věty, ale nebyla jsem si jistá, že ze mě takhle dokonale i vyšly. Někdy když jsem mluvila německy, lidi se mi smáli a já poznala, že si pletu slova. Spustila jsem ruku a všimla si rukávu potřísněného ruskou krví. Má tohle vůbec konce? Rozvířily se ve mně slzy. Nechtěla jsem brečet.

Němec na mě civěl, v očích únavu a zároveň zoufalství. Ale já pochopila.

Jeho oči upřené na bramboru říkaly: *Emilie, mám hlad.*

Zaschlá krev na jeho košili prozrazovala: *Emilie, zranili mě.*

Ale to, jak svíral batoh, mi povědělo nejvíc.

Emilie, na tohle mi nesaběj.

joana

Vlekli jsme se po úzké cestě dál. Patnáct utečenců. Slunce se konečně vzdalo a teplota začala klesat spolu s ním. Slepá dívka přede mnou, Ingrid, se držela lana přivázaného ke koňskému povozu. Já sice viděla, ale přece jen jsme měly společný hendikep: Obě jsme vkročily do temné chodby bitvy, aniž jsme tušily, co nás v ní čeká. Třeba byl její ztracený zrak vlastně dar. Ta slepá dívka slyšela a cítila věci, které my ostatní ne.

Zaslechla třeba poslední vydechnutí starce, který o pár kilometrů zpět upadl pod kola vozu? Cítila v ústech kovovou pachuč, když kráčela sněhem čerstvě zrudlým krví?

„Strašná tragédie. Zabily ji,“ ozval se hlas za mnou. Byl to starý švec. Zastavila jsem se, aby mě došel. „Tu zmrzlou ženskou předtím,“ pokračoval. „Zabily ji boty. Pořád jim to říkám, ale neposlouchají mě. Mizerně ušité boty člověka zchromí, takže se mu jde čím dál hůř. Až se nakonec docela zastaví.“ Stiskl mi předloktí. Zpod klobouku vykukoval jeho měkký načervenalý obličej. „A pak umře,“ zašeptal.

Ten stařík nemluvil o ničem jiném než o botách. Hovořil o nich s takovou láskou a tak procítěně, že ho jedna žena z naší skupiny korunovala „básníkem v botách“. Ona o den později zmizela, ale ta přezdívka už mu zůstala.

„Boty vždycky prozradí, jak se co seběhlo,“ pokračoval básník v botách.

„Vždycky ne,“ namítl jsem.

„Ale ano, vždycky. Ty máš třeba drahé boty, dobře udělané.“

To mi říká, že jsi ze zámožné rodiny. Ale stylem sedí spíš na starší paní. To mi prozrazuje, že nejspíš patřily tvé matce. Matka obětovala boty pro dceru. To mi říká, že jsi milovaná, maličká. A tvoje matka tu není, takže jsi taky smutná, maličká. Boty vždycky všechno prozradí.“

Zastavila jsem se uprostřed omrzlé cesty a sledovala sukovitého starého ševce, jak se belhá přede mnou. Měl pravdu. Maminka se kvůli mně skutečně vzdala bot. Když jsme utíkaly z Litvy, odvezla mě do Insterburgu a přes kamarádku mi zařídila práci v nemocnici. To bylo před čtyřmi lety. Kde jí teď byl konec?

Myslela jsem na nespočet uprchlíků, pěšky se vlekoucích za svobodou. Kolik milionů lidí přišlo za války o domov a o rodinu? Souhlasila jsem s mámou, když tvrdila, že mám hledět do budoucnosti, ale tajně jsem snila o tom, že se vrátím do minulosti. Ví někdo něco o mém otci nebo bratrovi?

Slepá dívka zvrátila tvář k nebi a zdvihla ruku.

Pak jsem je uslyšela.

Letadla.

florian

Sotva jsme se vyškrábali ze sklepa, Polka se rozbrečela. Věděla, že ji tu nechám.

Neměl jsem na vybranou. Brzdila by mě.

Hitler měl v úmyslu všechny Poláky vyhubit. Byli to Slované, nižší rasa. Můj otec tvrdil, že nacisté vyvraždili miliony Poláků. Polské intelektuály krutě popravovali na veřejnosti. V okupovaném Polsku zřídil Hitler vyhlazovací tábory, kde se do polské hlíny vsakovala krev nevinných Židů.

Hitler je srab. Na tom jsme se s otcem shodli.

„*Proszę... bitte,*” škemrala a střídala polštinu s lámanou němčinou.

Pohled na ni jsem nesnesl, nevydržel jsem se dívat na zbytky mrtvého Rusa rozstříknuté na jejím rukávu. Dal jsem se na odchod a její vzlyky se táhly za mnou.

„Počkej. Prosím,“ zavolala.

Její pláč mi byl bolestně povědomý. Zněl přesně jako pláč mé mladší sestry Anni a vzlyky, které jsem slyšel z chodby v den, kdy matka vydechla naposledy.

Anni. Kde je jí konec? Neleží snad taky někde v díře v lese s pistolí u hlavy?

Bokem mi projela ostrá bolest a přinutila mě zastavit. Kvapně se ke mně blížily dívčiny kroky. Znovu jsem vyrazil.

„Děkuju,“ zaštěbetala za mnou.

Slunce zmizelo a zima zařala pěst. Vypočítal jsem si, že musím ujít ještě dva kilometry na západ, než se budu moct zastavit

na noc. Kolem polní cesty spíš najdu úkryt, ale také hrozí větší nebezpečí, že potkám vojáky. Bylo moudřejší pokračovat po okraji lesa.

Ta holka je slyšela dřív než já. Chňapla mě za paži. Zezadu se k nám hnalo bzučení leteckých motorů. Rusové si vyhlédli německé jednotky nedaleko od nás. Před námi, nebo za námi?

Začaly dopadat bomby. S každým výbuchem se kosti v mém těle do poslední zachvěly a zachřestily a divoce zazvonily o zvonici mého těla. Jako odpověď na první exploze pročíslly oblohu rány z protiletadlových děl.

Dívka mě zatahala za ruku, abych šel dál.

Odstrčil jsem ji. „Uteč!“

Zavrtěla hlavou, ukázala před sebe a neohrabaně se mě pokoušela vléct za sebou sněhem. Chtěl jsem se rozběhnout, zapomenout na ni, nechat ji v lese. Jenže pak jsem si všiml, že jí zpod objemného kabátu do sněhu odkapává krev.

A najednou jsem nemohl.

emilia

Chtěl mě opustit. Měl svou rasu a jiná ho nezajímala.

Kdo byl ten německý kluk, dost starý na to, aby ho naverbovali do Wehrmachtu, a přesto oblečený v civilních šatech? Pro mě byl dobyvatel, spící rytíř jako z příběhů, které mi vyprávěla maminka. Máme v Polsku jednu legendu o králi a jeho statečných rytířích, kteří spí v horských jeskyních. Jestli se Polsko ocitne v nesnázích, rytíři procitnou a vyjedou mu na pomoc.

Říkala jsem si, že ten pohledný mladík je takový spící rytíř. Udělal pár kroků s napřaženou pistolí.

Opouštěl mě.

Proč mě musel každý opustit?

Nad námi páčil roj letadel. Ze bzučení v uších se mi dělalo mdlo. Dopadla bomba. Pak další. Zem se zachvěla a hrozila, že otevře čelisti a pohltní nás.

Pokusila jsem se ho dohnat, bez ohledu na bolest a ponížení pod kabátem. Neměla jsem ani čas, ani odvalu vysvětlovat, proč nemůžu běžet. Místo toho jsem si přikázala jít sněhem tak rychle, jak to jen půjde. Rytíř uháněl přede mnou, mizel mezi stromy a zase se vynořoval, svíral si bok a kroutil se bolestí.

Všechna síla mi z nohou odtekla. Rychle jsem pomyslela na blížící se Rusy, na pistoli pod krkem ve sklepe, a přiměla jsem se k pohybu. Jako kachna jsem se kolébala hlubokými závějemi. Pak se mi zničehonic v hlavě rozeznělo mámino říkadlo.

*Šla kačenka podle vody,
napila se horké vody,
kde voděnka crčí,
tam zobáček strčí.*

Kde je té kačence konec?

alfred

„Fricku, co to děláš?“

„Doplňuju municí, pane.“ Předstíral jsem, že hýbu s címsi na polici.

„Ale dostal jsi za úkol něco jiného,“ namítl důstojník. „Máš být v přístavu, ne ve skladu. Čekáme rozkaz. Musíme být připraveni. Využijeme veškeré lodě, které máme. Jestli tu zůsta-neš trčet, nějaký vrah z Moskvy si tě splete se svou holkou. To bys chtěl?“

Ani náhodou. Nechtěl jsem sovětské jednotky ani koutkem oka zahlédnout. Kam šlápli, tam sedm let tráva neroste. Vydě-šení vesničané vyprávěli na ulicích historky o tom, že ruští vojáci nosí kolem krku náhrdelníky z dětských zoubků. A teď ruská armáda mířila přímo na nás a její spojenci, Amerika a Anglie, foukali Stalinovi do plachet. Musel jsem na loď. Zů-stat v Gotenhafenu znamenalo jistou smrt.

„Povídám, chceš, aby si tě Moskva podala?“ vyštěkl důstojník.

„Ne, pane.“

„Tak si seber věci a mazej do přístavu. Tam dostaneš další pokyny.“

Zarazil jsem se a zamyslel se, jestli bych neměl z magacínu něco lohnout.

„Na co čekáš, Fricku? Padej odsud, ty hlemejšdi.“

Ach ano, Hannelore, uniforma mi padne jako ulitá. Když čas dovolí, nechám se vyfotografovat, abys mohla mít mou podobku na nočním stolku. Bohužel stateční muži tu mají pra-

málo volného času. Když už je řeč o hrdinství, vypadá to, že se schyluje k mému povýšení.

Ale jistě, miláčku, samozřejmě že to můžeš povědět všem v celé čtvrti.

joana

Zatoulaný kluk našel kus od cesty opuštěnou stodolu. Rozhodli jsme se, že se tu uložíme na noc. Na cestě jsme byli už několik dní a síla i morálka vadly. Dopadající bomby napínaly naše nervy k prasknutí. Přecházela jsem od těla k tělu, ošetřovala puchýře, zranění, omrzliny. Ale na to, čím lidi trpěli nejvíc, jsem lék neměla.

A to byl strach.

Němci vtrhli do Ruska v roce 1941. Poslední čtyři roky obě země páchaly nevýslovná zvěrstva, a to nejen sobě navzájem, ale i nevinným civilistům, kteří jim stáli v cestě. Lidé, které jsme potkávali, nám šeptali strašlivé zkažky. Hitler hodlal vyhubit miliony Židů a měl neustále se prodlužující seznam nežádoucích osob, jež čekala poprava nebo vězení. Stalin ničil národy Polska, Ukrajiny a zemí v Pobaltí.

Ta brutalita byla otřesná. Ostudné nelidské činy. Nikdo nechtěl padnout do rukou nepřítele. Jenže bylo čím dál těžší rozpoznat, kdo je nepřítel. Před několika dny mě odtáhl stranou jakýsi starý Němec.

„Nemáš u sebe jed? Lidi se po něm ptají,“ řekl mi.

„Já nikomu žádný jed nedám,“ opáčila jsem.

„Chápu. Ale jsi hezká holka. Nech si trochu pro sebe, kdyby nás dohonili Rusáci.“

Nevěděla jsem jistě, co je pravda a co už je přehnané. Ale na vlastní oči jsem viděla leccos. Mrtvou holku ve škarpe s vykasanou sukni. Stařenu plačící nad vypáleným stavením. Kolem

se plížila hrůza. A šla po nás. A tak jsme utíkali na západ, do té části Německa, kterou nepřítel ještě nezabral.

Ted' jsme všichni seděli v opuštěné stodole a pokoušeli se rozdělat oheň a ohřát se. Sundala jsem si rukavice a mnula si rozpraskané ruce. Čtyři roky jsem pomáhala chirurgovi v insterburské nemocnici. Jak válka zuřila čím dál víc a personál se tenčil, místo doplňování materiálu jsem začala asistovat při operacích.

„Máte klidné ruce, Joano, a silný žaludek. V medicíně se vám povede dobře,“ řekl mi tehdy.

Medicína. Můj velký sen. Byla jsem pilná, odhodlaná, možná až moc. Můj poslední kluk tvrdil, že mám radši školu než jeho. Než jsem mu mohla dokázat, že to není pravda, našel si jinou.

Pokoušela jsem se do zcepenělých prstů vmasírovat teplo. Ruce mě však netrápily tolik jako zásoby. Mnoho jich nezbývalo. Doufala jsem, že u mrtvé ženy v příkopu něco najdu – vlnu, čaj, nebo třeba čistý kapesník. Jenže nic nebylo čisté.

Zvlášť mé svědomí ne.

Všichni jsme zvedli hlavu, když vešli do stodoly, mladý muž s pistolí v ruce a za ním menší blondýnka s copy a růžovou čepicí. Oba byli vyčerpaní, dívka byla v obličeji zrudlá námahou. Mladík měl taky červené tváře.

Měl horečku.

florian

Ostatní nás předběhli. Sbíрка vrávoravých koňských povozů stála zastrčená za křovím jako střízlivý portrét pochodu za svobodou. Býval bych upřednostnil liduprázdné místo, ale věděl jsem, že dál nemůžu. Polka mě zatahala za rukáv.

Zastavila se ve sněhu, hleděla na majetek nechaný před stodolou a hodnotila, co a kdo je asi tak uvnitř. Po vojácích nikde ani stopa.

„Myslím, že dobré,“ řekla. Vešli jsme.

Kolem ohýnku se tu choulilo asi patnáct dvacet lidí. Všichni se otočili, když jsem vklouzl dovnitř a zůstal stát u vrat. Matky, děti a starší lidé. Všichni vyčerpaní a zlomení. Polka došla rovnou do prázdného kouta, sedla si a pevně si ovinula ruce kolem těla. Ke mně došla jakási mladá žena.

„Jste zraněný? Já se vyznám v medicíně.“

Hovořila plynou němčinou, ale Němka nebyla. Neodpověděl jsem. Nechtěl jsem s nikým mluvit.

„Nemáte trochu jídla navíc?“ zeptala se.

Co mám, do toho nikomu nic nebylo.

„A ona?“ vyptávala se a ukázala přitom na Polku pohupující se v koutě. „Má trochu divoký pohled.“

Promluvil jsem, aniž jsem se na ni podíval. „Byla v lese. Napadl ji nějaký Rus. Táhla se za mnou až sem. Má pár brambor. A teď mi dejte pokoj.“

Mladá žena sebou při zmínce o ruském vojákovi trhla. Nechala mě být a spěšně zamířila k holce.

Našel jsem si osamocené místo kus od skupiny a sedl jsem si. Batoh jsem postavil ke stěně stodoly a opatrně se o něj opřel. Kdybych seděl s ostatními u ohně, bylo by mi tepleji, ale nemohl jsem riskovat. Žádné řeči, s nikým.

Snědl jsem kousek klobásy od mrtvého Rusa a sledoval, jak se mladá žena pokouší domluvit s holkou z lesa. Jiní na ni volali o pomoc. Nejspíš zdravotní sestra. Vypadala o pár let starší než já. Hezká. Přirozeně hezká, ten typ, který je pěkný, a možná ještě pěknější, když je špinavý. Všichni ve stodole byli řádně umolousaní. Pach námahy, selhavších močových měchýřů a ze všeho nejvíc strachu byl horší než od kteréhokoli dobytka. Za tou sestrou bych se v Königsbergu rád otočil.

Zavřel jsem oči. Nechtěl jsem se na ni dívat. Potřeboval jsem si udržet schopnost ji zabít, všechny je zabít, kdyby nebylo zbytlí. Mé tělo žadonilo o spánek, ale mozek mě varoval, abych těm lidem nevěřil. Cosi mě šfouchlo do nohy a já otevřel oči.

„Neřekl jste mi, že je Polka,“ oznámila mi sestra. „A co ten Rus?“ zeptala se.

„O toho jsem se postaral,“ odvětil jsem. „Potřebuju se vyspat.“

Klekla si vedle mě. Sotva jsem ji slyšel.

„Vy mi teď pěkně ukážete tu ránu, kterou tak schováváte.“

emilia

Vzpomněla jsem si na vozy před stodolou. Vršily se na nich hromady věcí, které patřily uprchlíkům. Kufry, truhly i nábytek. Dokonce i jeden šicí stroj, jako mívala maminka.

„Proč nešiješ šatičky?“ zeptala jsem se jí jednou ze svého prosluněného bidýlka v kuchyni.

Maminka se na mě od stroje ohlédla. „Udržíš tajemství?“

Dychtivě jsem přikývla a popošla k ní.

Položila si ruce na klenuté břicho a usmála se. „Myslím, že to bude kluk. Prostě vím, že to bude kluk.“ Pevně mě objala a přitiskla mi vlahé rty na čelo. „A víš ty co? Bude z tebe báječná starší sestřička, Emilie.“

A já teď seděla v promrzlé stodole, sama, tak daleko od domova. Tihle lidi měli aspoň čas si sbalit. Já ne, celý svůj život jsem opustila rozžvýkaný na kousky. Kdo teď vůbec šil na ma-minčině stroji?

Rytíř ani nechtěl dovnitř. Jak se vůbec jmenuje? Před kým utíká? Prohlédla jsem vozy i věci na nich, zhodnotila jsem je i jejich potenciální majitele, abych rozhodla, jestli je bezpečné vstoupit. Ale neměli jsme na vybranou. Spát venku znamenalo jistou smrt.

Seděla jsem v koutě a cpala si pod kabát slámu, abych se zahřála. Jakmile jsem se přestala hýbat, bolest polevila. Položila jsem hlavu do dlaní.

Na rameni se mě dotkla čísi ruka. „Jsi v pořádku?“

Vzhlédla jsem a nad sebou jsem uviděla mladou ženu. Mlu-

vila německy, ale s přízvukem. Hnědé vlasy měla stažené za uši. Ve tváři měla laskavý výraz.

„Jsi zraněná?“ zeptala se.

Snažila jsem se ovládnout.

Bojovala jsem.

Jenže pak mi po tváři skanula jediná slza.

Přiblížila se. „Kde tě to bolí?“ zašeptala. „Vyznám se v medicíně.“

Těsněji jsem se zavinula do kabátu a zavrtěla hlavou. „Ne. *Danke*.“

Dívka mírně naklonila hlavu na stranu. Můj přízvuk mě prozradil.

„*Deutsche?*“ špitla.

Mlčela jsem. Ostatní na mě civěli. Kdybych jim dala jídlo, co jsem měla, třeba by mě nechali na pokoji. Vytáhla jsem z kapsy bramboru a podala ji dívce.

Brambora výměnou za mlčení.

joana

Příchod Němce a té holky mě zneklidnil. Oba cosi zamlčovali. Dívka tékala očima a ramena se jí chvěla šokem. Došla jsem k Evě. Bylo jí něco přes padesát a obrovská byla jako Viking. Ruce i nohy měla větší než kdejaký chlap. Někteří jí říkali Pardon Eva, protože často říkala pobuřující věci, za které vždycky vložila slůvko *pardon*, jako by chtěla jejich účinek zmírnit.

„Evo, vy mluvíte trochu polsky, ne?“ zašeptala jsem.

„Pokud vím, tak ne,“ ucedila.

„Nikomu to neřeknu. Ta holka, chudák, hrozně trpí. Myslí, že je Polka. Nezkusila byste s ní promluvit? Přesvědčte ji, ať si nechá pomoci.“

„Kdo je ten Němec, co s ním přišla, a proč na sobě nemá uniformu? Nemáme povolení k evakuaci. Jestli nás Hitlerovi nohsledi najdou s dezertérem, všechny nás střelí do hlavy. Pardon,“ řekla Eva.

„Nevíme přece jistě, že je dezertér. Já netuším, kdo to je, ale je zraněný. Tu holku našel v lese.“ Ztišila jsem hlas. „Napadl ji ruský voják.“

Eva zbledla. „Jak daleko odsud?“

„To nevím. Promluvte s ní, prosím. Zjistěte od ní něco.“

Evin manžel byl na službu v armádě příliš starý, ale naverbovali ho do Volkssturmu, lidové armády. Hitler už byl zoufalý a povolal veškeré zbývající muže i chlapce. Jenže mladý muž na druhém konci stodoly tomuhle náboru nějak unikl. Proč?

Evin manžel nedal jinak, než aby se vydala na západ. Byl